

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6855/2541

นางม้วย กองโพธิ์โจทก์ นายพิสิษฐ์ ศิริรักษ์จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.ที่ดิน มาตรา 31, ป.พ.พ. มาตรา 150, ป.พ.พ. มาตรา 1754, ป.พ.พ. มาตรา 1755, ป.พ.พ. มาตรา 1608

ย่อ / หลักกฎหมาย

บทบัญญัติมาตรา 31 แห่ง ประมวลกฎหมายที่ดิน บัญญัติขึ้นโดยมุ่งหมายที่จะให้ผู้ได้รับสิทธิในที่ดินได้มีที่ดินไว้ทำกินตลอดไปถึงลูกหลานหรือทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกตามกฎหมายและเพื่อป้องกันมิให้ผู้ได้มาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินไปให้บุคคลอื่นได้โดยง่าย ได้ความว่า ห. ตกลงแบ่งขายที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และ 42264 ให้แก่จำเลย เพื่อสร้างโรงเรียน แต่ ห. ไม่สามารถจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวให้แก่จำเลยตามสัญญา เพราะที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 มีข้อกำหนดห้ามโอนภายใน 10 ปี ตาม ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 31 ทำให้จำเลยไม่อาจขอรับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนได้ ห. จึงทำพินัยกรรมยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และ 42264 ให้แก่จำเลยตามเนื้อที่ดินที่จะแบ่งขายให้แก่จำเลยโดยได้รับเงินค่าที่ดินจากจำเลยแล้ว ต่อมาจำเลยกับ ห. ไปทำสัญญาเช่าที่ดินดังกล่าวกันมีกำหนด 10 ปี โดยทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่จนจำเลยได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงเรียนในที่ดินดังกล่าวได้ พกติการณดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่า ห. และจำเลยจงใจหลีกเลี่ยงข้อกำหนดห้ามโอนตาม ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 31 วรรคหนึ่ง เมื่อจำเลยร่วมรู้เห็นให้ ห. ทำพินัยกรรมเพื่อหวังผลได้กรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวมาเป็นหลักฐานประกอบการขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน อันแสดงถึงความไม่สุจริตของจำเลย จึงถือได้ว่าการยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ให้แก่จำเลยตามพินัยกรรมมีวัตถุประสงค์เป็นการฝ่าฝืนบทกฎหมายดังกล่าวย่อมตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 150 โจทก์ฟ้องเรียกเอาทรัพย์มรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และ 42264 คืนจากจำเลย เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมในส่วนของที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ไม่เป็นผลเพราะตกเป็นโมฆะ จำเลยย่อมมิใช่ทายาทโดยธรรมและผู้รับพินัยกรรมของ ห. ผู้ตาย จึงอ้างอายุความมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 และ 1755 มาเป็นข้อต่อสู้โจทก์ซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมไม่ได้ ทั้งโจทก์มิได้ฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งผู้ทำพินัยกรรมได้กระทำโดยสำคัญผิด ถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1708 และ 1709 จึงไม่อยู่ในบังคับของอายุความตามมาตรา 1710 จำเลยมีสิทธิขอรับโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 42264 ในฐานะผู้รับพินัยกรรมโจทก์ซึ่งมิได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมจึงเป็นผู้ถูกตัดมิให้รับมรดกที่ดินดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608 วรรคท้าย

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นทายาทและเป็นผู้จัดการมรดกของนายหอม กองโพธิ์จำเลยกับพวกได้ทำปลอมพินัยกรรมของนายหอมขึ้นทั้งฉบับ มีข้อความว่า นายหอมยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ให้จำเลย 20 ไร่ ให้นางถนอม กองโพธิ์ 19 ไร่ 2 งาน 52 ตารางวา และยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42264 ให้จำเลย 4 ไร่ ให้นางถนอม 3 ไร่ 52 ตารางวา ซึ่งความจริงนายหอมไม่เคยทำพินัยกรรมยกที่ดินให้แก่ผู้ใด พินัยกรรมดังกล่าวจึงเป็นเอกสารปลอม จำเลยไม่อาจใช้พินัยกรรม

แสวงหาประโยชน์ได้ ต่อมาจำเลยนำพินัยกรรมปลอมไปอ้างต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด นครราชสีมา และเจ้าพนักงานที่ดินได้จดทะเบียนใส่ชื่อจำเลยและนางถนอมเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ร่วมกันในที่ดินทั้งสองแปลง ขอให้พิพากษาว่าพินัยกรรมของนายหอม กองโพธิ์ เป็นโมฆะให้ เพิกถอนชื่อจำเลยจากการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และโฉนดเลขที่ 42264 จำเลยให้การว่า นายหอมทำพินัยกรรมตามฟ้องยกที่ดินทั้งสองแปลงให้แก่จำเลย โดยชอบด้วยกฎหมาย และโจทก์ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนด 3 เดือน และพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันรู้ หรือควรรู้ว่านายหอมเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความ ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้น พิพากษาว่า พินัยกรรมของนายหอม กองโพธิ์ ฉบับลงวันที่ 9 มีนาคม 2526 ที่ยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ตำบลกองโพธิ์ อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา บางส่วนจำนวนเนื้อที่ 20 ไร่ ให้จำเลยเป็นโมฆะ ให้เพิกถอนการโอนมรดกตามพินัยกรรมและรายการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ ที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2529 เสียทั้งสิ้น คำขออื่นให้ยกโจทก์และจำเลย อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืนโจทก์และจำเลยฎีกา โดยฎีกาของโจทก์ผู้พิพากษาที่ได้นั่ง พิจารณาคดีในศาลชั้นต้นได้รับรองว่ามีเหตุสมควรที่จะฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ศาลฎีกาวินิจฉัย ว่า "พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า โจทก์เป็นบุตรนายหอม และนางถนอม กองโพธิ์ ถึงแก่ ความตายเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2526 โจทก์ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดกของนายหอมตาม คำสั่งศาล เดิมนายหอมเป็นเจ้าของที่ดินตามเอกสารหมายเลข จ.2 และ จ.3 ที่ดินตามเอกสารหมายเลข จ.2 มีข้อกำหนดห้ามโอนภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ 20 เมษายน 2522 จะพ้นกำหนดห้ามโอนวันที่ 20 เมษายน 2532 เว้นแต่ตกทอดทางมรดกตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 31 เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2526 นายหอมได้ทำสัญญาให้จำเลยเช่าที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าว มีกำหนดระยะเวลาเช่า 10 ปี โดยจดทะเบียนการเช่าตามกฎหมาย ต่อมาวันที่ 29 พฤษภาคม 2529 จำเลยและนางถนอม ภริยานายหอมได้ทำพินัยกรรม ฉบับลงวันที่ 9 มีนาคม 2526 ซึ่งมีข้อกำหนดในพินัยกรรมว่า นาย หอมยกที่ดินตามเอกสารหมายเลข จ.2 ให้จำเลย 20 ไร่ ส่วนที่เหลือยกให้แก่นางถนอมและยกที่ดินตาม เอกสารหมายเลข จ.3 ให้จำเลย 4 ไร่ ส่วนที่เหลือยกให้แก่นางถนอมเจ้าพนักงานที่ดินได้จดทะเบียน โอนที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าวให้แก่จำเลยและนางถนอมเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ปัญหาต่อไป ตามฎีกาโจทก์มีว่า พินัยกรรมตามเอกสารหมายเลข จ.4 เป็นพินัยกรรมปลอมหรือไม่ ข้อเท็จจริงฟังได้ ว่า นายหอมได้ทำพินัยกรรมตามเอกสารหมายเลข จ.4 ยกที่ดินตามฟ้องให้แก่จำเลยจริง พินัยกรรม ตามเอกสารหมายเลข จ.4 จึงมิใช่เอกสารปลอมดังที่โจทก์ฟ้อง ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้นปัญหาตามฎีกา จำเลยมีว่า พินัยกรรมตามเอกสารหมายเลข จ.4 มีผลบังคับได้เพียงใด ข้อเท็จจริงฟังได้ดังวินิจฉัยมา แล้วว่า พินัยกรรมตามเอกสารหมายเลข จ.4 ไม่ใช่พินัยกรรมปลอม การที่นายหอมทำพินัยกรรมยก ที่ดินพิพาททั้งสองแปลงให้จำเลยตามจำนวนเนื้อที่ดินที่ตกลงซื้อขายซึ่งเป็นเจตนาอันแท้จริงของ นายหอมผู้ทำพินัยกรรม ดังนั้น พินัยกรรมตามเอกสารหมายเลข จ.4 ในส่วนของที่ดินโฉนดเลขที่ 42264 ซึ่งไม่มีข้อกำหนดห้ามโอนจึงมีผลสมบูรณ์ใช้บังคับได้ จำเลยจึงมีสิทธิขอรับโอนที่ดินโฉนด เลขที่ 42264 ในฐานะผู้รับพินัยกรรมได้ส่วนข้อกำหนดพินัยกรรมที่นายหอมยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ให้แก่จำเลยนั้น เห็นว่าประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 31 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า โฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ได้ออกสืบเนื่องมาจากใบจองตามมาตรา 30 และมาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดมาซึ่งสิทธิในที่ดินดังกล่าวโอนที่ดินนั้นให้แก่ผู้อื่นในกรณีดังต่อไปนี้ (1) ถ้าเป็นกรณีที่ได้ ออกใบจองในหรือหลังวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ห้ามโอนภายในสิบปีนับแต่วันได้รับ โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ฯลฯ ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ดิน

นั้นตกทอดทางมรดกจึงเห็นได้ว่า กฎหมายมาตราดังกล่าวบัญญัติขึ้นก็โดยมุ่งหมายที่จะให้ผู้ได้รับสิทธิในที่ดินได้มีที่ดินไว้ทำกินตลอดไปถึงลูกหลานหรือทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกตามกฎหมายและเพื่อป้องกันมิให้ผู้ได้มาโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินไปให้บุคคลอื่นได้โดยง่าย คดีนี้ข้อเท็จจริงได้ความจากคำให้การและทางนำสืบของจำเลยว่า มูลเหตุที่นายหอมทำพินัยกรรมเอกสารหมายเลข 4 สืบเนื่องมาจากเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2526 นายหอมตกลงแบ่งขายที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และ 42264 ให้แก่จำเลย เนื้อที่ 20 ไร่ และ 4 ไร่ ตามสัญญาเอกสารหมายเลข 1 และ 2 ตามลำดับ โดยให้จำเลยปรับปรุงพื้นที่และสร้างอาคารเรียนเพื่อสร้างโรงเรียนได้ แต่นายหอมไม่สามารถจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวให้แก่จำเลยตามสัญญาเพราะที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ซึ่งออกเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2522 มีข้อกำหนดห้ามโอนภายใน 10 ปี ตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 31 ทำให้จำเลยไม่อาจขอรับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนได้ เพราะตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องยื่นคำร้องพร้อมหลักฐานแสดงการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือสัญญาเช่าที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งโรงเรียนมีกำหนดไม่น้อยกว่า 10 ปี ตามเอกสารหมายเลข 8 แผ่นที่ 1 และที่ 2 ดังนั้น นางสาวแสงจันทร์ เจ้าหน้าที่ที่ดินจึงแนะนำให้ทำสัญญาเช่ากัน หากเกรงว่าจะเกิดปัญหาก็คือให้ทำพินัยกรรมไว้ ประกอบกับขณะนั้นนายหอมป่วยเป็นโรคมะเร็งในลำไส้ซึ่งอาจจะทำให้เสียชีวิตในระยะเวลาอันสั้น จำเลยเองก็ทราบว่านายหอมเป็นโรคดังกล่าว ฉะนั้น การที่เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2526 นายหอมทำพินัยกรรมยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และ 42264 ให้แก่จำเลยตามเนื้อที่ดินที่จะแบ่งขายให้แก่จำเลยโดยได้รับเงินค่าที่ดินจากจำเลยแล้วตามเอกสารหมายเลข 4 ต่อมาวันที่ 11 มีนาคม 2526 จำเลยกับนายหอมไปทำสัญญาเช่าที่ดินดังกล่าวกันมีกำหนด 10 ปี โดยทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ครั้นวันที่ 30 กรกฎาคม 2526 จำเลยได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงเรียนเทคโนโลยีเกษตรกรรมนครราชสีมา ตามเอกสารหมายเลข 8 แผ่นที่ 3 ต่อมา วันที่ 9 พฤศจิกายน 2526 นายหอมก็ถึงแก่ความตาย พุทธการณดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นได้โดยชัดแจ้งว่านายหอมและจำเลยจงใจหลีกเลี่ยงข้อกำหนดห้ามโอนตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 31 วรรคหนึ่ง โดยนายหอมทำพินัยกรรมยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ซึ่งมีข้อกำหนดห้ามโอน และที่ดินโฉนดเลขที่ 42264 ซึ่งไม่มีข้อกำหนดห้ามโอนให้แก่จำเลยตามจำนวนเนื้อที่ดินที่ตกลงจะซื้อขายกัน เพื่อให้มีผลเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ภายในกำหนดระยะเวลาห้ามโอนตามกฎหมาย เมื่อจำเลยร่วมรู้เห็นให้นายหอมทำพินัยกรรมเพื่อหวังผลได้กรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวมาเป็นหลักฐานประกอบการขอรับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนอันแสดงถึงความไม่สุจริตของจำเลย จึงถือได้ว่าการยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ให้แก่จำเลยตามพินัยกรรมมีวัตถุประสงค์เป็นการฝ่าฝืนบทกฎหมายดังกล่าวย่อมตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 กรณีไม่จำต้องวินิจฉัยฎีกาของจำเลยที่ว่า นายหอมทำพินัยกรรมยกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ให้แก่จำเลย ถือว่าเป็นการตกทอดทางมรดกไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 31 วรรคสองหรือไม่ อีกส่วนที่จำเลยฎีกาท่านองว่าศาลล่างทั้งสองหยิบยกปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวขึ้นวินิจฉัยโดยอ้างว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นการไม่ชอบนั้น เห็นว่า ในชั้นชั้นสองศาลชั้นต้นได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทไว้แล้วว่า นายหอม กองโพธิ์ ทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกให้จำเลยหรือไม่ และพินัยกรรมมีผลบังคับได้เพียงใด ดังนั้น ที่ศาลล่างทั้งสองยกประเด็นดังกล่าวขึ้นวินิจฉัยจึงอยู่ในประเด็นข้อพิพาทดังกล่าว การที่ศาลจะยกบทกฎหมายเรื่องใดขึ้นปรับแก้คดีย่อมเป็นไปตามข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา ที่ศาลล่างทั้งสองยกปัญหาดังกล่าวขึ้นวินิจฉัยจึง

ชอบแล้ว ฎีกาจำเลยฟังไม่ขึ้นปัญหาตามฎีกาจำเลยประการสุดท้ายมีว่า ฟ้องโจทก์ขาดอายุความหรือไม่ เห็นว่า คดีนี้โจทก์ฟ้องเรียกเอาทรัพย์สินมรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 และ 42264 คืนจากจำเลย เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมในส่วนของที่ดินโฉนดเลขที่ 42263 ไม่เป็นผลเพราะตกเป็นโมฆะ จำเลยย่อมมิใช่เป็นทายาทโดยธรรมและผู้รับพินัยกรรมของนายหอมผู้ตาย จึงอ้างอายุความมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1754 และ 1755 มาเป็นข้อต่อสู้โจทก์ซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมไม่ได้ทั้งโจทก์ฟ้องว่าพินัยกรรมปลอม มิได้ฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งผู้ทำพินัยกรรมได้กระทำโดยสำคัญผิด ถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1708 และ 1709 จึงไม่อยู่ในบังคับของอายุความตามมาตรา 1710 ดังนั้น คดีของโจทก์ในส่วนนี้จึงไม่ขาดอายุความ แต่คดีโจทก์สำหรับที่ดินโฉนดเลขที่ 42264 นั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยมีสิทธิครอบครองที่ดินดังกล่าวในฐานะผู้รับพินัยกรรมตั้งวินิจัยมาแล้ว โจทก์ซึ่งมิได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมจึงเป็นผู้ถูกตัดมิให้รับมรดกที่ดินดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1608 วรรคท้ายกรณีไม่จำต้องวินิจฉัยว่า คดีโจทก์ในส่วนที่เกี่ยวกับที่ดินโฉนดเลขที่ 42264 ขาดอายุความหรือไม่อีก เพราะไม่ทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลง ฎีกาจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน"พิพากษายืน

องค์คณะ

สมชัย สายเชื้อ · วิรัช เอื้ออังกูร · ธรรมบุญ โชคชัยพิทักษ์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/6855/2541>